

ARBETSBESKRIVNING

RENOVERING TIDIGARE OLJEFÄRGSMÅLAD PUTS – UTVÄNDIGT

AMA-Kod: 959-28512

LINOLJEFÄRG PÅ PUTSADE FASADER

Fram till 1950-talet var det inte ovanligt att putsade hus, framförallt i Göteborg men även i städerna i Blekinge och i Stockholm, målades med linoljefärg. Hur vanligt det har varit i övriga Sverige är svårt att säga eftersom det inte verkar finnas någon officiell statistik på detta. Men i t.ex. Göteborg målades de flesta stenhusen i Vasastaden som byggdes runt sekelskiftet med linoljefärg.

Grundförutsättningen var att man hade ett stenhus med tjocka väggar som putsats med ett hårt kalkcementbruk.

Reverterade hus har aldrig målats med linoljefärg eftersom fuktvandringen här blir för stor.

Problemet med att måla puts med linoljefärg är att putsen är starkt alkalisk. Målar man en linoljefärg direkt på bruket förtvålas den och färgen sköljs snabbt bort av regnvattnet.

Denna kemiska reaktion utnyttjar man när man skall göra färgborttagning av gammal oljefärg. Man täcker färgskiktet med ett lager lut varvid oljan i färgen tillsammans med lutet bildar tvål som lätt kan spolats bort.

För att inte linoljan skall förtvålas måste först putsytan grunderas med något som förhindrar linoljan att komma i kontakt med det alkaliska bruket.

I Göteborg gjorde målarna en putsgrund genom att blanda linolja, kinesisk träolja och någon harts som man först beströk väggarna med före målning.

På liknande sätt tillverkar vi idag vår **WIBO Putsgrund** där vi blandat linolja och kinesisk träolja. Denna är inte bara alkaliresistent utan väter även in i putsytan och binder upp den så att man får ett fast underlag att måla på.

Efter grundering med putsgrunden går det utmärkt att färdigstryka med linoljefärg så som det ursprungligen gjorts.

OBS!! Kontakta alltid oss före målning på putsade ytor så att vi kan anpassa behandlingen efter underlag och tänkt slutresultat.

FÖRARBETE

Fasaden förvattnas och tvättas med alkaliskt tvättmedel och all lös färg borttages till fast underlag.

Skall putslagningar göras bör ett bruk med hänsyn till underlaget användas.

Bruket bör bränna minst 3-4 veckor före målning.

GRUNDERING

Putsrena ytor och lagningar grundas med **WIBO Putsgrund** till pormättnad.

MELLANSTRYKNING

WIBO FÄRG AB tillverkar en speciell mellanstrykningsfärg till det första täckande färgskiktet.

Eftersom linoljefärg fäster mycket bra på allt utom feta och högblanka ytor, fäster färdigfärgen dåligt på sig själv.

För att garantera ett bra fäste mellan färgskikten har vi tagit fram **WIBO Mellanstrykningsfärg** som är en ren linoljefärg med lägre oljehalt och mer pigment så att oljan binds i färgskiktet utan att ge en fet yta.

Detta garanterar ett bra fäste för färdigfärgen och minimerar risken för blåsbildning eller krackelering p.g.a. för feta färger.

WIBO Mellanstrykningsfärg bör påföras med rund anstrykare eftersom en sådan blir styvare än platta penslar och därför bättre fördelar färgen tunt över ytan.

Det är mycket viktigt att färgen påförs tunt (9-10m²/lit.) eftersom den annars vid torkprocessen kan skrynkla sig och bilda skinn.

Skulle skinnbildning uppstå är detta ett tecken på att färgen har påförts i för tjocka lager och inte arbetats ut enligt anvisningarna.

För tjocka färgskikt ökar även torktiden och man bör vara uppmärksam på hur tjockt man påför färgen om den yta man målat tar längre tid att torka än vad som kan anses normalt¹.

Skinnbildningen påverkar dock inte det funktionella skyddet utan är mera ett rent estetiskt problem eftersom ytan här blir matt och det i skrynklorna snabbt samlas smuts.

Det skinnade området skrapas ned med målarskrapa och rengörs med 100 %-ig Balsamterpentin eller **WIBO Rengöring**, samt bättringsmålades efter tork.

När mellanstrykningen har torkat bör man passa på att kontrollera att den kulör man valt stämmer med det man tänkt sig. Vill man göra justeringar kan detta då enkelt åstadkommas genom en ombrytning av färdigfärgen.

Vid målning med vit linoljefärg eller ljusa gula kulörer kan problem med täckförmågan uppstå.

Detta beror på att linoljan, till skillnad från alkydolja och akrylatlatex ("plastfärg"), väter in i pigmenten och gör dem laserande (genomskinliga).

Efterhand som oljan härdar ökar täckförmågan och efter 1-2 år har detta estetiska problem i stort sett upphört.

Vill man ha en bättre täckning på färgen redan från början är enda sättet att uppnå detta genom att man ökar på behandlingen med ytterligare ett färgskikt. Denna extra färgbehandling skall i så fall utföras med **WIBO Mellanstrykningsfärg**.

---

¹ Normal torktid under sommarhalvåret ca. 1½-2 dygn.

För att testa om man är nöjd med täckningen eller vill veta om man behöver göra fler strykningar, färdigstryker man bara någon kvadratmeter och låter den torka så att man kan bedöma det färdiga resultatet.

Om man påfört alla tre färgskikten och i efterhand inte är nöjd med täckningen, avråder vi från att omedelbart lägga ytterligare ett lager färdigfärg eftersom färdigfärgen är fet och det kan vara svårt att få fäste för ytterligare ett lager fet färg.

Vår rekommendation är istället att vänta 1-2 år så att den feta ytan får erodera ner och risken för blåsbildning elimineras.

Självklart skall fasaden i detta fall tvättas före målning.

Om målningen måste utföras direkt måste den färdigstrukna ytan först tvättas med något lätt fettlösande, t.ex. ammoniakvatten, för att man skall få fäste för ytterligare ett lager färdigfärg.

OBS! Glöm inte att täcka alla ytor som inte skall utsättas för ammoniakvatten eftersom dom då blir mattflammiga.

Före färdigstrykning bör man kontrollera att mellanstrykningen har mättat underlaget och att inga större insugningar ("ormar") finns.

Upptäcker man sådana måste dessa fläckbättras till mättnad eftersom de annars kommer att synas i färdigfärgen.

FÄRDIGSTRYKNING

Färdigstrykningen görs med **WIBOLINE Gammaldags Linoljefärg**.

Denna färg är en ren linoljefärg som med sina väl avvägda delar linolja/pigment ligger mycket nära den linoljefärg som tillverkades i början av seklet.

Receptet är utlärt från gamla målarmästare på 30-talet och har hög halt av bindemedel och pigment.

För applicering gäller samma som vid mellanstrykning.

UNDERHÅLL

Färgen påverkas endast av väder och vind eftersom man målar på ett fast underlag i jämförelse med trähus där träet rör sig.

Eftersom färgskikten långsamt kommer att erodera ner, behöver fasaden vid ommålning inte skrapas, utan fasaden tvättas med något lätt alkaliskt rengöringsmedel och målas med ett nytt lager färdigfärg.

Eftersom de olika sidorna av huset kommer att erodera olika fort beroende på i vilket vädersträck de befinner sig, blir också underhållsintervallet olika.

Tvätta alt. spola av fasaden med något års mellanrum så håller färgbehandlingen längre.

ALLMÄNT

Undvik att måla i direkt solsken eller vid fuktig väderlek.

Måla inte på fuktigt virke. Max fuktkvot 18 %.

Undvik att måla sent på kvällen.

Rör om färgen noggrant före målning.

Mellanstrykning och färdigfärg **skall** sträckas 9-10m²/liter.

Färgerna kommer färdigblandade från fabrik och får **inte** spädas med aromatiska lösningsmedel.

Vid målning med ljusa kulörer eller vitt måste man vara extra noggrann med att grunderingen inte blir för fet eftersom färgen då gärna vill krackelera redan efter något år.

Vid kortare uppehåll i målningen förvaras penslarna i vatten. Tillsätt några droppar såpa eller diskmedel till vattnet för att förhindra att färg flyter upp till ytan och söljar ned penselskaftet.

Vid rengöring av penslar och verktyg brukas tvällösning och vatten. Om lösningsmedel används måste penselhåret återfettas med fet tvål.

Händer och hud som fått linoljestänk rengörs med såpa och vatten.

Vid färgstänk på kläder - smörja in det nedsölade området med såpa och låt ligga i varmt vatten över natten. Tvätta sedan på vanligt vis.

När målningen avslutas för dagen – dra alltid ned färgen från kanterna i burken så att den inte torkar och ramlar ned i färgen som skinn.

Vid uppehåll i målningen på ett par dagar upp till ett par veckor bör man försiktigt hålla någon centimeter vatten med såpa eller diskmedel ovanpå färgen för att förhindra att den skinntorkar på ytan. Vattnet hålls sedan försiktigt av innan målningen återupptas.

När målningsarbetet avslutats hålls färgresterna över på mindre burkar för att minimera luftmängden i burken så att färgen inte skinntorkar på ytan. Glöm inte att skriva på den nya burken vilken kvalité och kulör den innehåller samt när den är inköpt.

Spara alltid ett våtprov i en liten miniatyrflaska eller dylikt som kulörprov eftersom våt färg inte ändrar kulör så som uppstruken färg.

Förvara **aldrig** halvfulla färgburkar upp-och-ned. Syret i burken gör att ett skinn bildas på ytan av färgen och när man vänder tillbaka burken hamnar skinnet

under färgen vilket gör det omöjligt att ta bort det på ett vettigt sätt utan färgen måste silas innan den kan användas. Dessutom sjunker pigmenten till "botten" när färgen står en längre tid och det innebär ju locket om burken står upp-och-ned.

Linoljefärg som förvarats mer än ett år bör provmålats innan den används för att avgöra om viskositeten och torkegenskaperna har förändrats. Förmodligen behöver man tillsätta något torkmedel och någon förtjockare för att färgen skall bli strykbar.

Färg som är över 5 år gammal bör inte användas vid utomhusmålning.

Tänk på självantändningsrisken i trasor och trassel samt ha alltid en hink vatten stående där Du kan slänga dessa.

Kontakta oss genast om problem uppstår, så hjälper vi till att lösa dessa.